

**DÜNYA, TÜRKİYE
VE
EMEK HAREKETİNİN DURUMU**

Giriş

Uluslararası sermayenin sınırsız yayılabilmek ve engelsiz azami kâr elde etmek için geliştirdiği yöntemlerin ve kullandığı araçların son derece çeşitli, zengin ve etkili olduğu bir dönemi daha geride bıraktık. Geçtiğimiz dönem "Küreselleşme"yi, yalnızca ekonomik ve bu anlamda da "doğal", "kendiliğinden" bir olay olarak göstermek isteyen propagandacıları yalanlayan pek çok gelişmeye sahne oldu.

Küreselleşme plancılarının, önceki yönetim biçimlerindeki değişiklik de dahil olmak üzere, buna ilişkin alışkanlıkları, kültürleri, ilişkileri de değiştirmeyi gündemlerine almamış olması düşünülemez. Türkiye, özellikle son on-yirmi yıllık uygulamalara bakıldığında, bu uygulamaların en önemli laboratuvarlarından birisi olarak öne çıkmıştır. Öyle görünüyor ki, uzun süredir başlıca küreselleşme odakları olarak öne çıkan IMF, Dünya Bankası, Avrupa Birliği gibi kurum ve kuruluşlar, eğer bu şekilde yollarına devam edebilirlerse, gelecekte bütün dünyada uygulamayı düşündükleri modeller ile bağımlılık ilişkilerini yeniden üretmeyi hedefliyorlar.

'80'li yıllara kadar ABD, özellikle Latin Amerika ülkelerinde ve Türkiye'de, siyasal rejim sorununu askeri darbelerle çözmeye çalıştı. Günümüzde değişmeyen hedeflere değişik araçlarla ulaşmaya çalışan emperyalizm, doğrudan askeri darbeler yerine, kendisine bağlı etkin "sivil" güçlerin siyasi kariyerlerini, medya desteklerini ve sermayenin ekonomik gücünü kullanarak baskı oluşturmaya çalışıyor. Ulusal/uluslararası sermaye programlarının uygulanabilmesi, halkın büyük çoğunluğunun ve emekçi yığınların muhalefetine yol açtığından, bunu zayıflatmak, emek örgütleri öncülüğünde yürütülen mücadeleleri baltalamak için yoğun bir çaba harcıyor. Bu süreçte, özellikle işçi sendikaları denetim altına alınıyor, onları emperyalizm tarafından hazırlanıp önlerine konulan programların ve taleplerin peşine takarak nefeslerini tüketiyor, yoruyor, bitkin düşürmeye çalışıyor.

Böylesine karmaşık ve çelişkilerle dolu bir sürecin dünya, Türkiye ve emek hareketi üzerinde etkilerinin olmaması elbette mümkün değildir. Son birkaç yılda dünya ve Türkiye ölçeğinde yaşananlar, geçmişten günümüze uzanan birikimlerin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Geçtiğimiz süreçte, dünyada ve Türkiye'de yaşanan gelişmelerin bilinmesi, sendikal hareketin, genel olarak da emek hareketinin önümüzdeki dönemde "yol haritası"nın çizilebilmesi açısından önem taşımaktadır.

Büyük Ortadoğu Projesi, Irak İşgali ve ABD'nin Emperyalist Emelleri

19. yüzyılda egemen olan vahşi kapitalizm, yeryüzünü birbiri ardından patlak veren ve giderek derinleşen ekonomik bunalımlara ve nihayet büyük dünya savaşlarına, felaketlerine sürüklemiştir. Batı dünyası, ancak 2. Dünya Savaşı sonrasında hayata geçirebildiği sosyal devlet kazanımları sonucunda, belli bir dönem için de olsa rahat nefes alabilmenin yollarını bulabilmiştir. Günümüzde ise, vahşi kapitalizm "neoliberalizm" adı altında ve kendisini alternatifsiz göstererek ortaya çıkmaktadır. Sosyal adaleti gerçekleştirmenin ve yoksulluğu önlemenin vazgeçilmez araçlarını oluşturan sosyal devlet kurumları ve politikaları, 70'li yıllardan bu yana derinleşen

Dünya ekonomik bunalımıyla eşzamanlı olarak tırmanışa geçmiş olan neoliberal saldırıların başlıca hedefi haline gelmiştir.

1990'lı yıllarda başlayan ve giderek derinleşen 21. yüzyılın hakimi olma mücadelesi, emperyalist devletler arasındaki çelişkileri bugün, geçmişte olduğundan daha belirgin hale getirmiştir. Bu belirginliğin ilk adımı yine ABD tarafından atılmış, SSCB'nin ve Doğu Bloku'nun çökmesinin ardından yeni bir döneme girildiğinin ilk işaretleri "Körfez Savaşı" ile etkisini göstermeye başlamıştır.

Emperyalizmin son on yıldır Balkanlar, Kafkasya ve Ortadoğu'da yarattığı karışıklıklar, yeni çatışma ve kriz bölgelerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. 11 Eylül'le birlikte YDD, yüzündeki "güler yüzlü" maskeyi de çıkararak; "terörizme karşı savaş", "ya güvenlik ya demokrasi", "ya bizden yanasınız ya da terörizmden" dayatmaları arkasında; gelecek 30 yılı "savaşlar" ve dünyanın her köşesine yapılacak askeri müdahaleler dönemi olarak ilan etmiştir. ABD'nin kendi özel birlikleri ve ağır savaş araçlarıyla Avrupa'nın ortasından Çin'e kadar yerkürenin en sorunlu bölgelerinde "askeri üsler" kurması; Orta Avrupa, Balkanlar, Kafkasya, Ortadoğu ve Orta Asya'ya ABD askerlerinin üslenmesi, Afganistan'a müdahale, Kolombiya ve Orta Amerika'ya karşı operasyon yığınağı, Venezüella'daki darbe girişimleri, İsrail'in ABD'nin himayesinde Filistin toprağında giriştiği katliam ve işgal, Irak'a müdahale... Bütün bunlar, kurulmak istenen "yeni düzen" in, silahların gücüne duyduğu ihtiyacı göstermektedir.

ABD, dünya kapitalizminin öncüsü ve "koruyucusu" olarak, dünyayı, en gelişmiş ve en büyük tekellerin çıkarları doğrultusunda yeniden düzenlemeyi amaçlıyor. Dolayısıyla, Afganistan, Irak ya da başka bölge ve ülkelerdeki müdahalelerin bu "büyük strateji"nin parçaları olarak anlaşılması gereken bir durum olarak görülebilir. ABD, "demokrasiden yoksun" olan "diktatörlük rejimlerinin" yok edilmesi, dünya halklarının, ama önce Ortadoğu'nun "özgürleştirilmesi" için demokrasi ve özgürlük taşıyıcılığını bir emperyalist strateji haline getirmiştir. Bu stratejinin adı ise çok geçmeden ortaya çıkmıştır: Büyük Ortadoğu Projesi (BOP).

BOP ile ilgili açıklamalar, 11 Eylül saldırılarının hemen ardından gündeme gelmiştir. BOP, daha sonra Kuzey Afrika'yı da içine alacak biçimde GOP'a (Genişletilmiş Ortadoğu Projesi) dönüştürülmüş ve 21. yüzyıla damgasını vuracağı iddia edilmiştir. BOP'un ortaya atılmasındaki asıl amaç, yeni dünya düzenine egemen olan güçlerin, yeryüzüne biraz daha derinden egemen olma gereksinimlerinden bağımsız olarak açıklanamaz. Büyüyen iç çelişkilerine çözüm arayışı içinde olan emperyalist güçler, yeryüzünün petrol kaynaklarının ve üretiminin önemli bir bölümüne sahip olan Ortadoğu'nun önemini çok iyi bilmektedir.

Başta sömürgeci Avrupa ülkeleri ve ABD olmak üzere, Ortadoğu'da kendilerine bağımlı, baskıcı-otoriter yönetimler oluşturmaları, Ortadoğu halklarının barış, özgürlük ve demokrasi mücadelesini engellemiştir. Yaratılan bu rejimler, dini ve milliyetçi fanatizmle demokratik toplumsal dinamiklerin gelişmesini engellediği gibi, Ortadoğu zenginliklerinin uluslararası sermayenin dolaşımına engel oluşturması ve bu engelin zaman zaman çatışma kaynağı olması, ABD ve Avrupa ülkelerini büyük ölçüde tedirgin etmiştir. Uluslararası sermayenin önünü açmak için, Ortadoğu'daki

baskıcı ve otoriter yönetimlerin birer engel olarak görüldüğü perspektifiyle müdahale ve işgal zeminleri yaratılmıştır.

Irak'a yapılan saldırı ve sonrasında yaşanan işgal süreci, BOP stratejisinin bir aşaması olarak gerçekleşmiştir. ABD, Irak işgali sürecinde bir taraftan "eski düzenin kurumları" olarak tanımladığı, BM, NATO ve Avrupa ülkelerini bölmeyi başarırken, diğer taraftan kendisine karşı olanları "eski Avrupa", emperyalist politikalarını destekleyenleri ise "yeni Avrupa" olarak tanımlayarak Avrupa Birliği ülkeleri arasındaki çelişkilerin de derinleşmesini sağlamıştır. NATO ülkelerini ABD yanlıları ve karşıtları olarak bölmüş, bütün ülkeleri "terörizmden yana olanlar ve olmayanlar" olarak saflaşmaya zorlamıştır. Böylece ABD, kendi pozisyonunun en güçlü olduğu bir durumda, dünya ölçüsünde bir saflaşma yaratmayı, kendisine karşı olanları tecrit edip yalnızlaştırmayı amaçlamış ve bunda da kısmen başarılı olmuştur.

1990'ların başında, ABD'nin öncülüğünde ilan edilen Yeni Dünya Düzeni (YDD); bütün "evrensel barış", "uluslararası adalet", "demokrasinin her yere yayılması", "refahın yaygınlaşması" iddialarına karşın, tam tersini amaçlamış ve önce Afganistan, sonrasında yaşanan Irak işgali, tüm bulutları bir anda dağıtmıştır. Girilen süreç; savaşları, iç karışıklıkları, etnik ve dinsel çatışmaları bir anda Ortadoğu'nun merkezine taşımakta gecikmemiştir.

Dünya Halkları Savaş Karşıtlığında Birleşti

Irak'ın işgaline gelen süreç içinde, "savaşa karşı mücadele" ve işgale karşı tutum almada geleceğe dair en önemli gelişme, dünya halklarının tepkilerinde ortaya çıkmıştır. Savaşın doğrudan kışkırtıcısı ve tarafı olan ABD, İngiltere ve Avustralya'da halk, yüz binlerle, milyonlarla ifade edilen kitlelerle sokaklara dökülmüştür. Yüzbinler kendi ülkelerinin hükümetlerini protesto etmiş, saldırganlığı lanetlemişlerdir. Savaş öncesi tepkiler göz önüne alındığında, denebilir ki; sayısız ülkenin büyük kentleri insanlık tarihinin en büyük savaş karşıtı protestolara sahne olmuştur. Dünya çapında savaşı protesto gününde, bir günde milyonlarca kişi sokağa çıkarak emperyalist saldırganlığı lanetlemiştir. Aylar boyunca saldırgan ülkelerin temsilcileri protesto edilmiştir.

Savaş karşıtı eylemlere, özellikle İngiltere, İtalya, Almanya, Türkiye gibi ülkelerde sendikaların da katılması, İtalya, Yunanistan, İspanya gibi ülkelerde savaşı protesto amaçlı grevlerin, genel grevlerin yapılması, günlerce süren sokak eylemleri, sadece genel olarak savaş karşıtlığıyla sınırlı kalmayan, emekçiler açısından da yeniden hareketlenmenin işaretlerini veren, sendikaların siyasete müdahale etmelerini yeniden gündeme getiren eylemler olması bakımından da ayrı bir öneme sahiptir. Gösterilerin hemen bütün dünya ülkelerine yayılması, halkların çok büyük çoğunluğunun bu savaşa karşı olduğunu çeşitli biçimlerde ifade etmeleri, özellikle dünya patronu Amerika'ya karşı tepkilerin "Amerikan mallarını kullanmama"ya kadar varan yaygın biçimlere bürünmesi, anti-emperyalist mücadelenin kitlemel temelini olağanüstü genişlediğini göstermektedir. Belki bu tepkiler, Amerikan-İngiliz emperyalistlerinin Irak'ı işgal etmesini önlemeye yetmemiştir ama, dünya halkları içinde anti-emperyalist, duyguların yaygınlaşmasını önemli ölçüde desteklemiştir.

Kuşkusuz Türkiye'nin bu savaştaki hassas pozisyonu ve halkın savaşa karşı takındığı tutum, pek çok bakımdan önemlidir. Bunlardan birincisi, savaş yanlısı medya organları ve hükümet, "Eğer Türkiye Amerikan-İngiliz blokuna katılıp savaşçı ülkeler safında açıkça yer almazsa, ekonomik kriz çıkar, dolar iki buçuk milyonu aşar, faizler yine yüzde bin olur" propagandası yapmış, Başbakan Tayyip Erdoğan ise açıkça "Savaşa hayır diyenleri, yarın maaşları ödenmediğinde görürüz" diyerek tehdit etmiştir. İkinci bir neden ise, Kürtlerin Ortadoğu'daki değişen pozisyonları, petrol kaynakları ve bu çerçevede Musul ve Kerkük'ün konumu ile Türkiye'nin kırmızı çizgilerin ihlal edilmesine izin verilmeyeceğidir. Bütün bu tehditlere karşın halkın ezici çoğunluğu "savaşa hayır" demekte ısrar etmiştir.

Emek ve demokrasi güçleri, Türkiye'nin halkın da isteklerini dikkate alarak, antiemperyalist bir politik hatta geçerek, İran ve Suriye başta olmak üzere, tüm bölge ülkeleriyle birlikte, Irak'ın işgaline son verilmesinin mücadelesini vermiştir. ABD ve İngiltere'nin Irak'tan çekilmesi, Irak halkının Kürdüyle, Arabıyla, Tükmeniyle kendi kaderini tayin etmesini savunan bir mücadele çizgisini benimsemesi emek ve demokrasi güçlerinin öncelikli talepleri arasında yer almıştır. Irak'a yönelik Amerikan saldırısı sürecinde görülmüştür ki; Türkiye halkının ezici çoğunluğunun isteği, Türkiye'nin ABD'ye karşı çıkması, sadece "savaşa karşıyız" açıklamalarının sınırını aşıp, ABD'nin Irak'a müdahalesini engellemek için elindeki tüm imkanları kullanması şeklinde olmuştur. Ancak tüm toplum kesimlerinden yükselen savaş karşıtı duruşlara karşın, hükümetin içerden geliştirdiği operasyonlar ve savaş tutumuna karşı yeterli derecede tavır takılmamıştır.

Türkiye'deki savaş karşıtı hareket, halkın duygu ve düşüncelerindeki "savaş karşıtlığı"nın dünyadaki en yüksek ülkelerden birisi olmasına karşın, kitlesel bakımdan, milyonların katıldığı kitle gösterilerine dönüşmemiştir. 1999 sonrası geliştirilen çatışmasız ortam, Kürt sorununda demokratik-siyasal çözümün öne çıkarılması ve toplumsal barışta ısrar taleplerinin önemsenmemesi, Ortadoğu'daki savaş karşıtı tepkilerin büyük ölçüde söylemde kalmasına neden olmuştur. Ancak her şeye rağmen KESK'in de aktif bir şekilde içinde yer aldığı Emek Platformu'nun çabalarıyla, sendikalar öncülüğünde savaş karşıtı platformlar ortaya çıkmıştır. 1 Mart tezkeresi sırasında ortaya konulan savaş karşıtı anti-emperyalist tutum, her bakımdan emperyalizm karşıtı mücadelenin güçlenmesi ve bu güçlenme sürecinde sendikaların oynadığı rol açısından son derece önemlidir.

ABD ve İngiltere Irak'ı işgal ettiler, petrol bölgelerini, limanlarını, başlıca kentlerini yakarak, yıkarak, yağmalayarak da olsa denetim altına aldılar. Ancak, daha şimdiden gözlenmektedir ki, Irak halkı bu işgali kabul etmeyecektir, etmemektedir. Her milliyet ve dinden Iraklılar, "Amerika'ya hayır"da, "İşgale hayır"da birleşmeye doğru ilerlemektedir. Her gün Irak kentlerinde olup bitenler, işgal karşıtı mücadelenin büyüyeceğinin işaretlerini vermektedir. Bu gelişmelerin seyrine baktığımızda, onu geriye çevirecek güçlü müdahalelerin olmaması durumunda Irak'ın, ABD ve İngiltere için yeni bir Vietnam olması kaçınılmazdır.

Bıçak Sırtındaki Türkiye

Suların bir türlü durulmadığı, aksine her zamankinden daha fazla bulanıklaştığı ve kabardığı bir dönemden geçen Türkiye, geçtiğimiz birkaç yılda tarihi boyunca tanık olmadığı gelişmeleri yaşadı. Uluslararası arenada çerçevesi çizilen ekonomik ve siyasal gelişmeler, Türkiye'yi bugünden görülmesi olanaklı olmayan karanlık bir geleceğe taşıyor. Nitekim Türkiye, şimdiye kadar IMF, Dünya Bankası ve ABD ile kurduğu, geliştirdiği ilişkilerin zorunlu kıldığı emperyalizme ekonomik ve siyasi bağımlılık noktasını aşamamanın sıkıntılarını yaşıyor.

Son yıllara damgasını vuran neoliberal politikalar ve onların uygulayıcısı olan hükümetler, IMF'ciler, Türkiye'yi içinden çıkılması zor bir batağın içine çekiyorlar. Programları, kendi kurdukları düzenin sıkıntılarını bile aşmada yetersiz kalıyor. Artık yapılan bütçeler "borç ödeme bütçesi" olmanın ötesine geçemiyor. ABD'nin başını çektiği yayılcı, yıkıcı, savaş taraftarı cephede yer almak için çırpınan, çaba harcayan AKP Hükümeti, halkın kaderi ve geleceğini ipotek altına alacak uygulamalar içine girmekte sakınca görmüyor. Türkiye'nin savaşa girip girmeyeceğine, hangi ekonomik programı uygulayacağına, hangi oranda ekonomik büyüme sağlayacağına, ne kadar borçlanacağına ve ne kadar borç ödeyeceğine, kamu hizmetlerinin ne ölçüde devam edeceğine, sosyal devlet uygulamalarının hangi oranda budanacağına, kamu emekçilerine ne kadar maaş verileceğine, çocuklarımızın günde kaç bardak süt içeceğine, soframızdaki ekmeğin ne kadar küçüleceğine hep onlar karar veriyor.

Türkiye'de 3 Kasım 2002 seçimi sonrası kurulan AKP hükümetinin Amerikancılıkta öncelilere rahmet okutacağı görülmüştür. ABD'nin Irak'a saldırmak için Türkiye'yi bir saldırı üssü olarak donatması, pek çok liman ve havaalanının Amerikan savaş uçaklarına ve gemilerine açılmasının istenmesi, savaş karşıtı mücadeleyi genişletmiş, oluşan muhalefet parlamentoyu baskı altına almıştır. 1 Mart 2003 tarihinde Ankara Sıhhiye Meydanı'nda on binlerce savaş karşıtının katıldığı büyük bir miting gerçekleştirilirken, savaş teskeresi TBMM'de reddedilmiştir. Halkın tüm tepkilerine rağmen Hükümet, 7 Ekim 2003'de Meclisten Amerika'nın istediği ikinci teskereyi geçirerek, ABD'nin stratejik ortağı olduğunu göstermiştir. ABD'nin Ortadoğu ve Orta Asya'ya yönelik stratejisinde, Türkiye'ye, İslam ülkelerine ABD politikalarının taşınması rolü verilmektedir. İslam ülkelerinde "reform ve demokratikleşme" adı altında ABD'nin izleyeceği politikalar açısından sorun oluşturan Suriye, İran gibi ülkelerin uyumlu hale getirilmesinde Türkiye'ye belirleyici rol biçilmektedir.

Irak savaşı Türkiye gündemini ve Türkiye'nin çözüm bekleyen sorunlarını ötelemiş görünmektedir. Savaşın tozu dumanı arasında AKP hükümeti ülke içinde gerçekleştirmek istediği anti-demokratik ve emek düşmanı değişiklikleri rahatlıkla yapmaktadır. Meclis'te yeterli çoğunlu elinde bulundurmanın avantajıyla ülkenin geleceğini ipotek altına alan adımları atamakta sakınca görmemektedir. Siyasi kadrolaşmadan özelleştirmelere, kamu yönetimini, personel sistemini tamamen değiştiren yasal düzenlemelerden eğitim alanındaki ırkçı-gerici kuşatmaya kadar bir dizi değişikliğe kalkışan AKP hükümeti, IMF politikalarının harfiyen uygulayıcısı olduğunu her fırsatta göstermektedir.

Neoliberal Saldırıları Artarak Devam Ediyor

Türkiye’de, 24 Ocak 1980 kararları ile birlikte, yeni liberal politikalara tümüyle entegre olma yolunda ciddi adımlar atılmıştır. “Ekonominin yeniden yapılandırılması” adı altında özelleştirme, taşeronlaştırma, sanayi ve tarımın yerli ve yabancı sermayenin yağmasına açılması, servetlerin bir avuç holding sahibi ve rantçının elinde toplanması yönünde politikalar geçtiğimiz yirmi küsur yılda hız kazandı. Özellikle son beş yıl içinde ekonominin planlamasından yönetilmesine, devlet bütçesinin borç-faiz kısıcına alınmasından ücret ve maaşların seviyesinin belirlenmesine kadar tüm ekonomik faaliyet IMF’nin denetiminde gerçekleştirildi.

Ülkemizde son yıllarda yaşanan en çarpıcı gelişme olarak 3 Kasım 2002 seçimleri ile ortaya çıkan tablo olarak değerlendirilebilir. 2001 kriziyle büyük bir yoksullaşma ve işsizlik kısıcına düşürülen halk, sermayenin en köklü ve geleneksel partilerini Meclis dışına düşürmüştür. 3 Kasım 2002 seçimlerinin en önemli sonucu halk iradesinin yaklaşık yüzde 60’ının Meclis dışında kalmış olmasıdır. Bu durum, az çok demokrasinin olduğu ülkelerde kabul edilebilir bir Meclis dışı oran değildir. Yüzde 30 oy alarak Mecliste 3/2 çoğunluğu sağlayan AKP hükümeti uyguladığı politikalar ile kısa sürede uluslararası emperyalist kuruluşların politikalarına ve ABD’ye bağlılıkta kusur etmeyeceğini açıkça ortaya koymuştur. AKP hükümeti, büyük sermaye gruplarınca ikinci Özal dönemi olarak ilan edilerek alkışlanırken, uyguladığı halk karşıtı politikalarla emekçilerin, halkın, yoksulların tepkilerinin odağında yer almaktadır.

Tahkim, Tütün Yasası, Şeker Yasası, Elektrik Piyasası, Devlet İhale Kanunu gibi ekonominin temel sektörlerine dair yasaların yanı sıra stand-by anlaşmaları ve pek çok başka karar, yasa ve kararnamelerle Türkiye’nin sanayisi, finans kurumları, tarımı uluslararası tekellerin yağmasına açılmıştır. TÜPRAŞ, PETKİM, TEKEL, Sümerbank, Etibank İşletmeleri, Şeker fabrikaları, Türkiye’nin Hava ve Demiryolları ile limanları öncelikle özelleştirilecek kurumlar arasında bulunmaktadır. SEKA gibi yıllardır yatırım yapılmayarak kendi kaderine terk edilen onlarca kamu işletmesi ya özel sermayeye devredilmekte ya da kapısına kilit vurulmaktadır. Türkiye, IMF’nin aylık ve 3 aylık denetimleriyle her şeyin isteklerine uygun olup olmadığını denetler duruma gelirken, her denetimde yeni koşullar öne sürüp yükümlülükleri artırmaktadır.

Benzer yönelimlerin kamu emekçilerine yansması ise, “Kamu Reformu” adı altında sunulan Kamu Yönetimi Temel Kanunu, Yerel Yönetimler ve Personel Rejimi Reformu ile sahneye konulmuştur. 1995 yılında imzalanan Hizmet Ticareti Genel Anlaşması (GATS) doğrultusunda verilen taahhütler çerçevesinde kamu tarafından üretilen mal ve hizmetlerin tamamen piyasa koşullarına terk edilmesi ve başta eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, enerji, haberleşme gibi temel kamu hizmetlerinin metalaştırılması, tarihi ve kültürel varlıkların “piyasa malı” haline getirilmesi hedeflenmektedir.

Kamu hizmetlerinin piyasalaştırılmasına paralel olarak, kamu hizmetleri alanında çalışan emekçilerin iş güvencesini ortadan kaldırarak, personel ilişkilerinin de esnekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Tam ve kısmi zamanlı sözleşmeli statü,

performans ücreti, toplam kalite yönetimi, norm kadro vb. uygulamalarla kamu hizmetlerinin taşeronlaştırılması birleşince, iş güvencesi ortadan kalkacaktır. Bu durumda, işçi sınıfı ve emekçiler, sınıfın kanı ve canı pahasına kazandıkları 8 saatlik çalışma hakkı, iş ve sosyal güvenlik hakkının gasp edilmesiyle karşı karşıyadır. “Kamunun yeniden yapılandırılması” adı altında sürdürülen saldırılar ve yapılan düzenlemeler, sadece işçi ve kamu emekçilerine değil, tüm halk kesimlerine yönelik bir tehdit haline gelmiştir.

Demokratikleşme Sorunu

AKP hükümetinin iktidara gelirken dilinden düşürmediği demokratikleşme vaatlerine karşılık, bu konuda kayda değer bir adım atmaması dikkat çekicidir. Türkiye’de çatışma ortamının sona erdirilmesiyle başlayan, Avrupa Birliği tartışmaları sırasında kimi yasal düzenlemelerle geleceğe yönelik umutların yeşermesine yol açan demokratikleşme süreci, bugün neredeyse tıkanma noktasına gelmiştir. Bir an önce savaşın sona ermesi, Türkiye’nin savaş psikolojisinden uzaklaşması, demokratikleşme sürecinin yeniden sıcaklık kazanması eğitim emekçilerinin temel beklentisi haline gelmiştir.

Siyasi iktidar, işçi ve emekçilere yönelik anti-demokratik tutumunu, geçtiğimiz dönem her fırsatta göstermiştir. Kamu emekçilerinin çeşitli hak talepleri için yaptıkları eylemler engellenmeye çalışılmış, en küçük hak arama eylemleri dahi polis müdahalesine gerekçe oluşturmuştur. AKP Hükümetinin neoliberal politikalarını protesto eden işçi, işsiz, kamu emekçisi, köylü vb kesimlere karşı takınılan saldırgan tavır, iktidarın toplumun hangi kesimlerini temsil ettiğini açıkça gösterir hale gelmiştir.

Türkiye’de demokratikleşmeye direnen ve bu direniş üzerinden çıkar sağlamaya çalışan statükocu güç odaklarının ülke gündemi üzerindeki etkilerini hala sürdürdüğü, geçtiğimiz dönemde kendisini pek çok kez gösterdi. Ancak Eğitim Sen’e karşı açılan kapatma davası, bugüne kadar yaşanan tüm antidemokratik gelişmeleri geride bıraktı. Sendikamıza karşı, Genelkurmay’ın yazısı ile açılan kapatma davası, Türkiye açısından bir “demokrasi ayıbı” olarak ortaya çıktı. Baştan sona bir hukuk komedisi olarak gelişen, ulusal ve uluslararası kamuoyunun gündemini yaklaşık sekiz ay meşgul eden dava süreci, değiştiği iddia edilen mevcut statükocu zihniyetin değişmediğini bir kez daha gösterdi.

Büyük gürültüler eşliğinde çıkarılan uyum yasalarına rağmen, Eğitim Sen gibi büyük ve güçlü bir sendikanın kapatılması için davaların açılıyor olması, Türkiye’nin önüne önemli bir başka gerçeği daha koydu. Demokrasinin “uyum yasalarıyla” yaşatılacak bir şey olmadığını, özgürlüklerin, demokratik hakların ancak örgütlenerek ve mücadele edilerek kazanılabileceğini binlerce eğitim emekçisi yaşayarak gördü.

Eğitim Sen’in tüzüğünde “anadilde öğrenim” ibaresini bulan ve milliyetçi-şoven bir refleks ile kapatma davası açılmasını isteyen anlayış, daha önce siyasi partilere de benzer tarzda yaklaşmış ve pek çoğunun kapatılmasına neden olmuştu. Bu noktada sorun, belki kapatma davasından ötürü kamuoyuna Eğitim Sen’in sorunu

II. OLAĞAN GENEL KURULU

gibi yansısı da, aslında tüm Türkiye'de yıllardır yaşanan bir demokratikleşme sorunu olarak ortaya çıkmıştır.

Eğitim Sen'in, Türkiye çapında yaygın ve güçlü bir sendika olarak milyonlarca öğrencinin, velinin, eğitim emekçisinin umudu haline gelmesi belli ki bazı çevreleri rahatsız etmiştir. Burada amacın, eğitim emekçilerinin örgütlü yapısını dağıtmak, Eğitim Sen'i iç tartışmalarla yıpratarak, marjinalleştirmek olduğu ortaya çıkmıştır. Eğitim emekçileri, baskılara, sürgünlere ve cezalandırmalara karşı her zaman tek vücut halinde nasıl mücadele etmişlerse, kapatma davası sürecinde de sendikalarına öyle sahip çıkmışlardır. Sonuçta, yüz yıllık örgütlenme ve mücadele mirasını omuzlarında taşıyan Eğitim Sen'i susturmayı yine başaramamışlardır. Örgütsel duruşundan ve ilkelerinden taviz vermeyen Eğitim Sen bir antidemokratik uygulamadan daha alınının aklıyla çıkmayı başarmıştır.

Türkiye'de demokratikleşmenin önünde engel olan bütün kurum ve yapıların demokratikleştirilmesi ya da demokrasinin önünde engel olan statükocu konumdan çıkarılması, Eğitim Sen kapatma davasında olduğu gibi mevcut hakların ve sendikamızın kararlı bir şekilde savunmasına bağlıdır. Demokratikleşmeye yönelik olarak atılacak adımların, mücadele etmeden atılamayacağı Eğitim Sen kapatma davası sürecinde bir kez daha ortaya çıkmıştır.

Avrupa Birliği "makyajı" altında yapılan yasal düzenlemeler ise büyük ölçüde kağıt üzerinde kalmıştır. İşkenceye "sıfır tolerans" tanıyan siyasi iktidar, yaşanan işkence ve kötü muamele örnekleri karşısında sessiz kalmayı tercih etmiştir. Yine geçtiğimiz dönemde pek çok yargısız infaz yaşanmış, ancak sorumlularının yargı önüne çıkarılması talebiyle yapılan eylemlere bile tahammül edilmemiştir. Yaşamın tüm alanlarında hissedilen antidemokratik uygulamalar geçtiğimiz dönemde iddia edilenin aksine azalmamış, devam etmiştir.

Türkiye'nin demokratikleştirilmesi ve siyasal alana yönelik sorunlarının çözümü, büyük ölçüde Avrupa Birliği'ne üyeliğin gerekleri ile sınırlanarak ele alınmaktadır. Şimdiye kadar, demokratikleşme yönündeki tüm adımlar "AB istedi" diye atılmaya çalışılmıştır. Bu alanda onlarca yasa değişikliği yapılmış, bazı yasalar kaldırılmıştır. Ancak "yasalar düzeyinde" bir adım atılmış gibi görünse de, yaşamda, özellikle insan hak ve özgürlükleri alanında hak ihlalleri hala devam etmektedir. İşçilerin uyuşmazlıkla biten toplu sözleşmeleri sonucu aldığı yasal grev kararları yasaklanmakta, işkence ve kötü muamele uygulamaları sürmektedir. Geçtiğimiz dönemde yaşanan yargısız infazlar ise Türkiye "demokrasininin" başka bir ayıbı olarak karşımıza çıkmaktadır. Kürtlerin dil ve kültürel eşitlik talepleri, anadilde yayın ve eğitim gibi konularda somut ilerleme olmamaktadır.

Türkiye'de uzun yıllardan bu yana esas olarak Kürt sorununun inkarına dayanan, çözümsüzlüğün temel politika olarak belirlendiği bir süreç yaşanıyor. Kürt dili ve kültürüne karşı alınan şoven tutum, kimi kesimlerin göstermek istediği gibi Türkiyeli emekçilerin yararına olmamıştır. Aksine bu politikalar kimi zaman emperyalistler tarafından, kimi zaman egemenler tarafından dış politika malzemesi olarak değerlendirilmiş, bu durumdan en çok zarar görenler yine içinde bulunduğumuz coğrafyada yaşayan halklar olmuştur. Bu sorunun demokratik ve barışçıl çözümü,

halkların eşit-özgür ve gönüllü birliği ile ortak yaşam düşlerinin pekişmesine büyük katkı sağlayacaktır.

Demokrasiyi, bütün halk kesimlerinin sahiplenip ilerlettiği toplumsal bir hayat biçimi olarak kurgulamak gerekir. Demokratik Türkiye hedefine ulaşmak için, başta 1982 Anayasası ile siyasi partiler ve seçim yasası vb. olmak üzere antidemokratik nitelikteki bütün yasaların değiştirilmesi, temel insan hak ve özgürlükleri güvence altına alınması, grev hakkı ve sendika seçme özgürlüğüne getirilen kısıtlamaların kaldırılması, kamu çalışanlarına grev ve toplu sözleşme hakkının verilmesi gerekmektedir.

Çalışma yaşamına ilişkin yasalardaki emek karşıtı-antidemokratik hükümlerin kaldırılması, kazanılmış sosyal hakların budanmasına ve temel kamu hizmetlerinin ticarileştirilmesine yönelik "Kamu Reformunun" durdurulması, barış ve kardeşliğin sağlanması için düşünceyi ifade özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü ve Kürt sorununun demokratik çözümünün önünü açacak biçimde eğitim ve yayın hakkının tanınması şeklinde özetlenebilecek olan demokratik talepler uğruna mücadele, tüm işçi ve emekçilerin, tüm ezilenlerin ve demokrasi güçlerinin birleşik mücadelesini ve emekçi sınıfların kendisi için politika yapma iradesinin geliştirilmesi halinde kazanımla sonuçlanacaktır.

Eğitim emekçileri, toplumsal yaşamın Türkiye mozağine uygun olarak düzenlenmesini istemekte, bölgesel ilişkilerin halkların kardeşliği, eşitlik ve özgürlük temelinde yeniden inşa edilmesini arzulamaktadır. Çünkü Türkiye'de gerçek demokrasinin tesisi, ne ABD'nin ne de Avrupa Birliği'nin umurundadır. Bu ülkenin sorunlarını ve yaşanan sorunların çözümü için atılması gereken adımları, yine bu ülkenin emek ve demokrasi güçlerinin vereceği mücadele belirleyecektir.

Emek Hareketinin Durumu

Dünya sendikal hareketi, tarihinin en ağır saldırısı altında ve çok zor bir süreçten geçiyor. Uluslararası sermaye güçleri, sendikaları işlevsizleştirmek ve onları denetimi altında tuttuğu örgütler haline getirmek için elindeki her aracı kullanıyor. Sermayenin ve uluslararası kurumlarının saldırıları, tek merkezden yönetilmesine planlı ve kesintisiz bir biçimde sürerken; işçi ve emekçilerin bu saldırılar karşısındaki direnişi, kimi istisnalar dışında hemen her ülkede kendiliğinden ve büyük bir dağınıklık içinde geliyor.

1980'lerin sonları ve 1990'ların başlarında saldırılar; "artık işçi sınıfının değiştiği, öneminin kalmadığı, dolayısıyla sınıf mücadelelerinin bittiği" ve "sendikaların işlevlerinin de değişmesi gerektiği" propagandası eşliğinde başlatılmıştır. Bu dönem ayrıca, Doğu Bloku'nun dağılması ve Sovyetler Birliği'nin çöküşünden yola çıkılarak yürütülen işçi sınıfı ve sınıf mücadelesi karşıtı demagojinin görülmedik bir yükseliş göstermesine denk gelmektedir.

Kapitalizmin kendi içinde geçirdiği "değişiklikler" bahane edilerek yapılan propagandaların temelinde, artık örgütlü yaşama ve sendikalara gerek olmadığı fikri yatmaktadır. "Serbest piyasanın", "bireyciliğin" kutsandığı, "sendikalaşmanın",

II. OLAĞAN GENEL KURULU

“örgütlü mücadelenin” ve “dayanışmanın” öneminin kalmadığının savunulduğu “yeni dönem”e ilişkin yaklaşımlar birtakım varsayımlara dayandırılmaktadır. Sınıf mücadelelerinde olduğu gibi, sendikaların da önemini kaybettiği, ya “sivil toplum örgütü” olarak değişmek zorunda oldukları veya yok olmaya mahkum oldukları iddia edilmiştir. Oysa, sadece son on yılda, tüm dünya çapında yeniden yükselen kitle mücadelelerine bakıldığında, gerçekleştirilen kitlesel eylemlerin, grev ve direnişlerin, sendikaların belirleyiciliği altında ve çağrısıyla yapıldığı görülecektir. Son yıllarda yaşanan mücadele deneyimleri yeniden göstermiştir ki, koşullar ne kadar “aldatıcı” olursa olsun sendikalar, emekçi kitlelerin en önemli birleşme ve mücadele merkezleridir. Emekçiler ve onların mücadelesi var olduğu sürece, sendikalar da var olacaktır.

Kamu emekçileri yüz yıllık mücadele deneyimi ışığında, 1989 Bahar Eylemleri'nden aldığı güçle örgütlerini kurmuş, yüz binleri alanlara doldurup, fiili-meşru mücadele içinde bugünlere gelmiştir. Başta grevli-toplusözleşmeli sendika hakkı olmak üzere, kamu emekçilerinin ekonomik-demokratik ve siyasal taleplerinin her zaman en kararlı savunucusu KESK olmuştur. KESK ve KESK'e bağlı sendikalar; ülke sorunları, örgütlenme özgürlüğü, düşünce ve ifade özgürlüğü ve genel anlamda demokrasi mücadelesinde duyarlılıkları ile ön saflarda yer almışlardır. Bu mücadelesinde işçi sınıfının yaşadığı deneyimlerin önemli bir katkısı vardır. Kamu emekçileri, sınıf mücadelesi içinde yürüttüğü fiili-meşru mücadele anlayışı ile kalıcı bir yer edinmiştir. Kamu emekçileri, her dönem, sermaye ve onun iktidarına karşı, sınıf dayanışmasının, ülkeye sahip çıkmanın, yurtseverliğin, anti-emperyalist tutumun en güçlü örneğini sergilemiştir.

KESK ve bağlı sendikalar, içinde bulunduğumuz dönemde son derece kritik bir süreçten geçmektedir. Dünya ve Türkiye çapında emek mücadelesi ve onun değerlerine karşı tarihte eşi görülmemiş bir saldırganlık söz konusudur. Sermaye güçlerinin kendi sınıf egemenliklerini güçlendirmek için yaptığı yasal ve fiili hamleler (Kamu Yönetimi Kanunu, Kamu personel yasası, yerel yönetimler yasası, sendikasılaştırma, taşeronlaştırma vb), başta eğitim ve sağlık olmak üzere tüm kamu hizmetlerinin özelleştirilmek istenmesi, halkın kazanılmış haklarını ortadan kaldırma aşamasına gelmişken, kamu emekçilerinin kazanılmış haklarının ortadan kaldırılması süreci son dönemde hız kazanmıştır.

Sendikal hareket, özü itibarıyla bir kitle hareketidir ve her kitle hareketi mücadele içinde yükselme, durgunluk ve alçalma dönemleri yaşayabilir. Önemli olan, sendikaların bu dönemlerin gelişimine göre, kendiliğinden ve kendi dışındaki gelişmelerin etkisiyle hareket etmesi değil, oluşturacağı örgütlü-mücadeleci bir sendikal örgütlenme politikasıyla yaşanan sorunların çözümüne yönelik politika ve perspektif oluşturmaktır.

Emek mücadelesinin yeni döneminde en fazla etkili olabilecek araçların, emekçilerin en eski, en yaygın ve en kitlesel sınıf örgütü olan sendikalar ve sendikal örgütlenmeler olacağı ortadadır. Dolayısıyla yeni bir mücadele dönemine girerken, sendikalara ve sendikal mücadeleye ilişkin olarak geliştirilecek her politika, her mücadele stratejisi, hem sendikal örgütlülüğü ve mücadeleyi yaygınlaştıracak, hem

de yüzyıllardır yürütülen eşitlik, özgürlük, barış ve demokrasi mücadelesini geliştiren bir işlev görecektir.

Mücadeleyi Yükseltmek Bizlerin Elindedir

Eğitim Sen ve KESK'e bağlı diğer sendikalar 15 yılı aşkın bir süredir sendikal haklar ve demokrasi mücadelesinde, ülkemizin en dinamik ve en mücadeleci kesimini oluşturmuştur. Son yıllarda artan sermaye saldırılarına karşı, Irak'ın işgal edilmesine ve Ortadoğu'nun bir savaş alanı haline gelmesine karşı örgütsel ve kitlesel olarak durabilen en dinamik güç, ülkemizde, demokrasi mücadelesinde her zaman en ön saflarda yer alan kamu emekçileri ve onların örgütlü gücüdür.

Sendikaların önemini kaybettiği, ya sivil toplum örgütü olarak değişmekle veya yok olmakla yüz yüze oldukları iddiaları geçmiş yılların en popüler tartışmaları arasında yer almıştır. Oysa, son on yıldaki mücadelelerde, sendikaların önemli etkisi olmuştur. Son yıllarda yaşanan gelişmelerin de açık bir şekilde gösterdiği gibi, koşullar ne kadar "aldatıcı" olursa olsun sendikalarımız, emekçi kitlelerin en önemli birleşme ve mücadele merkezi haline getirilmek zorundadır. Sendikalarımız, emekçi kitleleri birleştiren ve onları mücadeleye çeken birer merkez haline gelmedikçe yaşanan sorunların çözüme kavuşturulması mümkün görünmemektedir.

KESK ve KESK'e bağlı sendikalar, bütün zaafı ve eksikliklerine rağmen en örgütlü, en mücadeleci, yığınlar içinde en çok itibara sahip sendika merkezleridir. KESK'in ve Eğitim Sen'in kamu emekçileri mücadelesinde önemli bir mücadele odağı olması, demokratik, inisiyatif sahibi ve disiplinli bir emek örgütü olarak hareket etmesi, tüm emek örgütleri, sendikalar ve emek hareketi için de hayati önemdedir.

Geçtiğimiz yıllarda yaşananlar, önümüzdeki dönemde ciddi ve şiddetli bir mücadele sürecinin içine gireceğimizin işaretlerini vermektedir. Bu zorlu mücadele sürecine hazırlanırken ilk olarak yapılması gereken örgütü canlı tutmak, sınıf mücadelesini yükseltmektir. Örgütü yeniden harekete geçirmenin ilk adımı, saldırıları geriletecek ve püskürtecek bir mücadele hattı ve programının benimsenip hayata geçirilmesinden geçmektedir. Bunun için gerekli olan ön koşul, tüm işçi-emekçi ve halk kesimleri ile birlikte birleşik bir mücadele hattı oluşturmaktır. Emekçilere yönelik saldırılara karşı en güçlü duruş, birleşik bir mücadele cephesi oluşturmaktan ve mümkün olan en geniş, en yaygın mücadele hattını bugünden örmekten geçmektedir.